

SUOMEN OPPIMISTA TUKEVIA MATERIAALEJA JA TYÖTAPOJA

Työpaja varhaiskasvatuksen
henkilöstölle
Anni Ratilainen
Keskiviikko 22.1.2020
Lajon päiväkoti

ILTAPÄIVÄN SISÄLTÖ

1. Taustaa ja perusteluita materiaalien ja työtapojen valinnalle

2. Materiaalien ja työtapojen esittelyä aihealueittain

- Arjen muokkaaminen kielenoppijalle sopivaksi
- Suomen kielen tukeminen kielenoppimisen alkuvaiheessa
- Kielitaidon laajentaminen
- Lapsen kotikielen tukeminen

3. Työskentely: suunnitellaan omaa toimintaa

4. Yhteenveto & kevään suunnitelmat

Jokaisessa aihealueessa on sekä ilmaista että maksullista materiaalia!

LÄHTÖKOHTIA KAIKELLE TOIMINNALLE

- Lähtökohtana vuorovaikutus
- Autetaan lasta pääsemään osalliseksi vuorovaikutukseen jo ennen kuin lapsi aktiivisesti tuottaa suomea
- Kieltä opitaan sitä käyttämällä
- Puhumiseen kannustavat harjoitukset
- Kielituokiot ovat erityisen hyödyllisiä niille lapsille, jotka eivät vielä vapaissa tilanteissa pääse vuorovaikutukseen suomen kielellä
- Erityisesti sanavarasto on keskeinen asia, jossa lasta voi tukea
- Kielituokiot eivät ole arjesta irrallista toimintaa

ARJEN MUOKKAAMINEN KIELENOPPIJALLE SOPIVAKSI

- Visuaaliset vihjeet ymmärtämisen tueksi
- Toistuvat rutiinit
- Viikkosanastot
- Pienryhmätoiminta

- Kaulakuvat
- Kuvitettu päiväjärjestys
- Kuvitettu pukeutumishoje
- Lapsen oma kuvataulu
- Toimintaohjeet
- Leikkikuvat
- Kommunikointitaulut
- Harjoiteltavat sanat esillä seinällä: "Näitä sanoja harjoittelemme nyt"

Idea lukuhetkiin:

Jaetaan ryhmä kahden sadun kuuntelijoihin, kuvitettu ja kielellisesti helpompi satu & kielellisesti haastavampi satu

SUOMEN KIELEN TUKEMINEN KIELENOPPIMISEN ALKUVAIHEESSA

- Keskitytään ydinsanoihin, arjessa eniten tarvittaviin ja toistuviin sanoihin
- TOISTO
- Fraasioppiminen
- Kielellinen malli
- Visuaalinen tuki

- Pupupeli (Early Learning)
- Roihusten arjessa (Kipinäkeskus)
- Suomea Timo Hiiren kanssa
- Minä oivallan ja Minä itse tiedän –kortit (Oppi&ilo)
- Aamu-kirja ja -CD

- Myrkkysanapeli
- Kärpäslätkäleikki
- Sanojen onginta
- Kapteeni käskää
- Muistipeli
- Bingo
- Kuvitetut perussanasto-laulut: Kielinuppu, Vastaantulo, Aamu-CD
- Tabletille: Oppi&ilo ilmaiset verkkopelit lapsille

Myrkkysanapeli: Muunnelma myrkkysienipelistä. Levitetään harjoiteltavat sanat lattialle, yksi lapsi menee aikuisen selän taakse/oven taakse ja muut valitsevat myrkkysanan. Kun kerääjälapsi nostaa hitaasti yksi kerrallaan kuvakortteja, kaikki nimeävät nostetun sanan yhteen ääneen. Pelissä tulee paljon toistoa ja yksinkertainen sanaston harjoittelu on mielekkäämpää.

Kärpäslätkäleikki: Levitetään harjoiteltavat sanat lattialle. Yksi kerrallaan jokainen lapsi saa kärpäslätkän käteensä. Aikuinen sanoo sanan (tai lauseen) ja lapsi läpsäyttää kuulemaansa sanaa kärpäslätkällä.

Sanojen onginta: Laitetaan harjoiteltaviin kuvakortteihin klemmarit ja käännetään ne nurinpäin lattialle. Magneettiongella ongitaan yksi sana kerrallaan ja nimetään se. Vaikeampi versio: selitetään, mitä sillä tehdään.

Kapteeni käskee: Esimerkiksi tekemissanojen tai kehonosien harjoitteluun, aikuinen antaa ohjeita: ”Kapteeni käskee nosta kaksi kättä ylös, kosketa kyynärpäällä polvea” jne. Tässä pelissä opitaan fraasioppimisen ja toiston avulla.

Kuvitetut perussanasto-laulut (Kielinappu, Vastaantulo, Aamu-CD): Lauluihin voidaan lisätä toimintaa esimerkiksi niin, että jokainen lapsi saa kuvakortin, joka tulee nostaa ylös aina, kun sana mainitaan laulussa.

Muistipeli: Sanat nimetään aina, kun kortti käännetään.

Bingo: Valmiita bingopohjia löytyy KOV-asemalta (myös Roidusten arjessa –materiaaliin kuuluu useita bingoja). Bingon avulla voidaan esimerkiksi kerrata sanoja, joihin ollaan ensin tutustuttu. Voidaan helpottaa niin, että aikuinen näyttää sanomansa kuvan (anna kuitenkin lasten yrittää löytää sana itse ennen kuvan näyttämistä).

Tabletille: Oppi&ilo ilmaiset verkkopelit lapsille: <https://www.oppijailo.fi/lapsille-nuorille/>

Pupupeli (Early Learning): http://www.earlylearning.fi/product_details.php/pupupelikansio

Innostava peli, jossa opitaan fraasioppimisen ja toiston avulla. Peliin sijoitellaan opittavan sanaston kuvakortit pupujen eteen ja etsitään omanvärisiä pupuja fraasin ”onko sininen pupu _____ takana” avulla. Peliä voidaan pelata myös taittelemalla kansiosta kolmio ja keräämällä tiettyyn kategoriaan kuuluvia sanoja. Tällöin opittava fraasi on ”onko sinulla _____”. Kielenoppimisen alkuvaiheessa lapselta vaaditaan vain sanan sanominen, mutta aikuinen voi kuitenkin mallintaa koko lauseen.

Roihusten arjessa (Kipinäkeskus): <https://www.kipinakeskus.fi/roihustenarjessa/>

Suuri materiaalipaketti, josta löytyy kuvataulut, kerrontataulut, substantiivi- ja verbikortit sekä useita työtapoja.

Suomea Timo Hiiren kanssa (Skolars Finland):

<https://skolarsfinland.fi/opetusmateriaalit/tuotteet/suomea-timo-hiiren-kanssa>

Minä oivallan ja Minä itse tiedän –kortit (Oppi&ilo):

<https://www.oppijailo.fi/verkkokauppa/bu581203-mina-oivallan-ja-mina-itse-tiedan-kortit>

Aamu-kirja ja -CD (Opetushallitus):

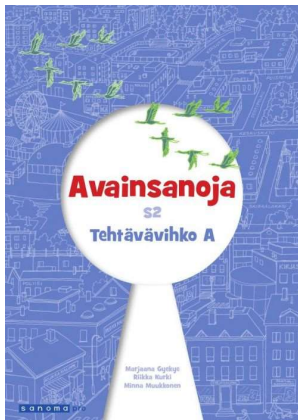
<https://verkkokauppa.oph.fi/sivu/tuote/aamu-suomen-kielen-aiheinen-kirja>

& <https://verkkokauppa.oph.fi/sivu/tuote/aamun-laulut-cd>

KIELITAIDON LAAJENTAMINEN

- Sanavaraston laajentaminen
- Lauseiden tuottaminen (erityisesti verbit avainasemassa)
- Kerronnan ja selittämisen harjoittelu
- Kielen rakenteita ja kielioppia opitaan implisiittisesti (osana muuta oppimista)

- Marjamäellä –kirjat
- Marjamäellä –lautapelit
- Pupupeli
- Avainsanoja –tehtäväkirjat (viskarit ja eskarit)

- Mukailut versiot Aliaksesta
- Arvaa mitä sanaa ajattelen?
- Laiva on lastattu
- Luokittelu kategorioihin tai ominaisuuksien perusteella
- Tabletille: Aparaatissaari, Ekapeli Maahanmuuttaja

Mukaillut versiot Aliaksesta: Jos varsinainen Alias on vielä liian vaikea, voidaan samantyyppistä selityspeliä pelata esimerkiksi näin: Levitetään kuvakortteja lattialle ja käydään ensin läpi jokainen sana suomeksi. Aikuinen mallintaa ensin, miten kuvakorteista voidaan selittää sanomatta itse sanaa. Lapset yrittävät arvata, mistä kuvasta on kyse. Kun pelin henki on selvä, lapset voivat selittää.

Arvaa mitä sanaa ajattelen?: Levitetään kuvakortteja lattialle. Yksi lapsi valitsee mielessään yhden kuvista. Muut kysyvät vuorotellen kysymyksiä, joihin kuvan valinnut lapsi vastaa *kyllä* tai *ei*. ”Onko se pehmeä? Onko se pyöreä? Onko se punainen? Onko se syötävä?” Lopuksi yritetään arvata, mistä kuvasta oli kyse. Pelissä harjoitellaan sanaston lisäksi *onko*-kysymyksen muodostamista.

Laiva on lastattu: Valitaan yläkäsite, johon pyritään keksimään mahdollisimman monta alakäsitettä, esimerkiksi astiat, syötävät asiat, eläimet, huonekalut. Apuna voi olla joku kuva, esimerkiksi Roihusten arjessa materiaalista tms. Leikki auttaa lasta hahmottamaan ylä- ja alakäsitteitä.

Luokittelu kategorioihin tai ominaisuuksien perusteella: Käydään ensin läpi jonkun aihepiirin sanoja kuvakorttien avulla. Sen jälkeen luokitellaan kuvakortteja vastakohtiin, esimerkiksi pehmeät/kovat, pienet/isot, painavat/kevyet, karheat/sileät. Esimerkiksi Marjamäellä –materiaalissa on luokittelukortteja.

Huom. Kaikkien harjoitusten vaikeustasoa voi muuttaa kuvakorttien valinnalla. Jos halutaan kohdistaa tehtävä selittämisen ja kokonaisten lauseiden tuottamisen harjoitteluun, valitaan perussanastoa. Jos taas halutaan laajentaa samalla sanavarastoa, valitaan vaikeampaa sanastoa.

Marjamäellä –tuoteperhe: <https://www.valteri.fi/tuote/marjamaella-tuoteperhe/> Huomioi, että materiaalipaketin sisältöjä voidaan tilata myös osissa, ks. esimerkit alla. Materiaalipaketti sopii hieman edistyneemmille kuin Roihusten arjessa, esimerkiksi kirjat ja lautapelit vaativat jo alkeiskielitaidon hallitsemista.

Marjamäellä –lautapelit: <https://www.valteri.fi/tuote/marjamaella-lautapelipaketti/> Näissä peleissä harjoitellaan luokittelua, nimeämistä sekä laajennetaan sanavarastoa.

Pupupeli (Early learning): http://www.earlylearning.fi/product_details.php/pupupelikansio Edistyneempien kielenoppijoiden kanssa voidaan kiinnittää huomiota kokonaisen kysymyksen tuottamiseen ”*onko sininen pupu _____ takana*” sekä kielen rakenteisiin (hiekkalaatikko takana > hiekkalaatikon takana).

Avainsanoja –tehtäväkirjat: <https://tuotteet.sanomapro.fi/tuotteet/esiopetus/avainsanoja.html> S2-opetukseen suunnitellut kirjat. Sarjaan kuuluu tehtävävihko A, tehtävävihko B ja Opettajan opas. Huomioi, että tehtävävihko B sisältää jo enemmän lukemisen ja kirjoittamisen harjoittelua, joten soveltuu lähinnä esikoululaisille.

Tabletille:

Aparaattisaari: <https://www.aparaattisaari.fi/info.html> Tarinallinen oppimisympäristö esiopetukseen. Materiaaliin kuuluu Aparaattisaari-peli ja toiminnallisia tuokioita.

Ekapeli Maahanmuuttaja (Lukimat): <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-maahanmuuttaja> Ekapelistä kielenoppijoille suunnattu versio, jossa keskitytään suomen kielen harjoitteluun ja kielen piirteisiin, jotka usein ovat haastavia kielenoppijoille.

LAPSEN KOTIKIELEN TUKEMINEN

- Oman kotikielen hyvä osaaminen auttaa suomen kielen oppimisessa – kannusta vanhempia käyttämään ja rikastuttamaan omaa kieltä
- Kotikieli saa näkyä ja kuulua päiväkodissa
- Oppimista tukee se, että lapsi saa prosessoida tietoa kaikilla osaamillaan kielillä

Monikielisten perheiden vanhemmille:

<https://www.hyvakysymys.fi/kurssi/monikielisyyss-ja-puheen-kehitys/>

Helsingin monikielistä kirjastoa voi käyttää myös Rauman kirjastosta käsin:

https://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Monikielinen_kirjasto

- Lukulumo –sovellus (huom. kuukauden ilmainen kokeilu)
- Monikielinen iltasatukirjahylly

- Tervetuloa -kyllit lasten kotikielillä
- Laulut useilla eri kielillä (& Matkustan ympäri maailmaa)
- Kysele lapselta, mitä sanat ovat hänen omalla kielellään
- Sanavihot (päiväkodissa sanoja harjoitellaan suomeksi, kotona omalla kielellä)

Satuhetki suomeksi ja arabiaksi:

https://www.kirjastokaista.fi/satutuokio-suomeksi-ja-arabiaksi-pieni-prinsessasatu/?fbclid=IwAR1oATCQ53Vza2uexV CnljaNNF2VnsjHMYDwQEBx40PqV_9At7_NHRs26-k

MILLOIN TÄTÄ KAIKKEA OLISI TARKOITUS EHTIÄ TEKEMÄÄN?

Kielelliset harjoitukset ovat usein tarpeellisia muillekin kuin monikielisille lapsille

- Pienryhmätoiminta aamupiirin jälkeen
- Pelipäivä (kerran viikossa tai satunnaisesti), tietylle porukalle valitaan kielellinen peli
- Odotteluleikkinä (esim. myrkkysanapeli)
- Jos ryhmässä on paljon kielenoppijoita ja muita lapsia, joilla on haasteita kielessä, viikkoon voi ottaa yhden *kielipäivän* (aamupäivän toimintana kielellinen harjoitus)
- Muille joku sellainen tekeminen, että yksi aikuinen pystyy pitämään lyhyen tuokion kielenoppijoille
- *Muita ehdotuksia?*

Kaikeaa ei tarvitse tehdä – voit valita muutaman leikin tai työtavan, jotka toistuvat arjessa. Tekemisestä saa suuremman hyödyn, kun samaa harjoitusta toistaa useamman kerran!

TYÖSKENTELEY

1. Valitse itseäsi kiinnostava aihealue
2. Tutustu pisteellä esillä oleviin materiaaleihin
3. Suunnitelkaa 2–3 hlön ryhmässä omaan ryhmään sopivaa toimintaa
 - 1–3 opetustuokiota: suunnitelkaa kielenoppimista tukeva tuokio/kokonaisuus – kirjatkaa lyhyesti ylösTAI
 - Arjen toimintatapoja, jotka otatte ryhmässänne käyttöön – kirjatkaa lyhyesti ylös
4. Esitellään tuotokset yhteisesti

Keskittykää monipuolisuuteen – miten samaan sanastoon liittyen voisi harjoitella kuullunymmärtämistä ja omaa tuottamista?
Miten eriytätte?
Missä tilanteessa tuokionne tapahtuu? Ketkä lapset tuokioon osallistuvat? Mitä muut tekevät?

LOPUKSI

Kevään suunnitelmat ja tavoitteet S2-opetuksen osalta

- Eskarilaisten kielitaitotasokartoitukset
- Säännölliset ajat niihin ryhmiin, joissa paljon monikielisiä lapsia
- Olkaa aktiivisia ja ottakaa yhteyttä! 😊

Materiaalien lainaaminen

- Kirjoita vihkoon, mitä haluat lainata. Anni toimittaa materiaalin lainaan seuraavalla käynnillään.

